

Jaké máme rektory? Žebříček kvality dle H-indexu

15.1.2025 - | Solidis

V případě veřejných vysokých škol jsou kandidáti na rektora voleni, ale i odvolávání akademickým senátem, který se skládá z volených zástupců akademických pracovníků a studentů. V případě, že navržený kandidát splní formální požadavky spojené s výkonem funkce veřejného činitele, je návrh podstoupen prezidentu republiky, který podepisuje jmenovací dekret. Konkrétní kvalifikační požadavky na funkci rektora nejsou definovány. Z podstaty věci se nicméně očekává, že je schopen odborně a manažersky řídit svoji instituci.

Vzhledem ke způsobu volby a poměrům na českých veřejných a státních vysokých školách je zřejmé, že vedle odborných a řídicích schopností hraje významnou roli i akademická politika. Otázkou tedy je, jestli je současný systém volby a jmenování vrcholových funkcionářů vysokých škol kompatibilní se zájmy společnosti, která provoz škol financuje. Logicky lze očekávat, že společnost financuje vysoké školy, aby vychovávaly odborníky, kteří najdou uplatnění ve svých oborech v tuzemsku i zahraničí. Nedílnou součástí působení vysokých škol je v oblasti výzkumu. Bez propojení aktuálních trendů tvůrčích činností v dané oblasti lze jen těžko vychovávat absolventy uplatnitelné na trhu práce. V neposlední řadě je očekáváno působení vysoké školy také v oblasti tzv. třetí role, která zahrnuje například transfer výzkumných poznatků do praxe, propagaci demokratických principů, dobrovolnické a další činnosti.

Výzkumnou činnost institucí vykonávají výzkumné týmy tvořené jednotlivými pracovníky. Vědeckou úroveň jednotlivců lze hodnotit různým způsobem. Nejčastěji se tak děje prostřednictvím vědeckých publikací, které jsou zpravidla dohledatelné v národních či mezinárodních databázích. Je nutno uvést, že každý obor má svá specifika. Omezíme-li se na technické obory, je v tomto případě klíčovým ukazatelem kvality vědce počet publikací indexovaných v mezinárodní databázi Web of Science, která je globálně akceptována jako ukazatel kvality vědeckých výstupů. Významnou roli nehraje pouze počet publikací, ale jejich kvalita, které se opírá o počet citací vědeckého článku, a tedy o jeho relevanci, resp. užitečnosti. Tu udává hodnota tzn. H-indexu (Hirschova indexu), což je ukazatel citovanosti. Platí tedy relace, že čím vyšší H-index, tím vyšší je citovanost daného autora, a tedy tím vyšší je i ohlas výsledků bádání autora u vědecké komunity ve světě.

Jak si stojí z pohledu vědecké úrovně současní rektori českých veřejných vysokých škol?

Je známo, že umělecké obory se nehodnotí podle počtu publikací a počtu citací. Proto mají rektori uměleckých VŠ pro hodnocení svých uměleckých činností své vlastní postupy.

Někteří rektori byli zvoleni pro své manažerské schopnosti, např. docent Janíček z VUT či profesor Milan Pospíšil z VŠCHT Praha. Tento zvyk je běžný spíše v zahraničí, kde je schopnost řídit složitou univerzitní strukturu zásadním kritériem pro výběr rektora.

Ekonomické, humanitní či matematické obory mají zpravidla nižší úroveň H-indexu, a proto je obtížné je srovnávat např. s inženýrskými a lékařskými obory.

Zajímavé je aktuální srovnání rektorů VŠ uvedených v databázi Web of Science v kategoriích technických, chemických a lékařských oborů, nejen za účelem zjištění úrovně jejich H-indexu.

Nejvyšší hodnocení má rektor Českého vysokého učení v Praze, jaderný fyzik doc. RNDR. Vojtěch

Petráček, CSc., s H-indexem 91. Pomyslnou druhou příčku zde získal rektor prof. Ing. Libor Čapek, Ph.D. z Univerzity Pardubice s H-indexem 33, který působí v oboru chemických věd. Třetí nejvyšší hodnotu vykazuje neurolog prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D. z Masarykovy Univerzity s H-indexem 30.

Na opačném konci hodnocení jsou pak rektori s nízkým H-indexem.

Podle očekávání se zde objevují rektori s ekonomickým či matematickým zaměřením, kde se H-index pohybuje okolo čísla 10.

Z analýzy hodnocení rektorů z Web of Science ovšem vyplývají i další údaje. Zajímavým faktem se může zdát, jakým způsobem akademičtí funkcionáři získávají své docentské a profesorské tituly. Jak si lze například vysvětlit, že lze získat profesorský titul v oboru zaměřeném na informatiku v případě rektora Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, prof. Mgr. Milana Adámka, Ph.D., s H-indexem pouze 7? Lze se tedy domnívat, že při volbě rektora zlínské univerzity akademickým senátem sehrály významnou roli jiné faktory než uznání jeho vědeckých výsledků vědeckou komunitou. Pro srovnání, rektor VŠB – Technické Univerzity Ostrava, prof. RNDr. Václav Snášel, CSc., má se stejným oborovým zaměřením H-index 4krát vyšší. Jedná se jen o velmi jednoduchou úvahu, ale bylo by vhodné hlouběji analyzovat udělování akademických titulů nejen funkcionářům vysokých škol.

Rektori jsou bezesporu osobnostmi reprezentující vysoké školy a jsou zodpovědní za rozvoj ve všech výše uvedených rolích vysoké školy. Stávají se vzorem pro své spolupracovníky a udávají strategii dalšího rozvoje směřování vysoké školy. Akademičtí pracovníci mají možnost porovnávat své vědecké výstupy s akademickými funkcionáři. Z této úvahy vyplývá, že většina rektorů může být vzorem pro své spolupracovníky také v oblasti vědeckých výstupů.

Závěrem je třeba dodat, že kvalita rektora či rektorky není spojena jen s výsledky na poli vědeckého bádání. Na druhou stranu vyvstává otázka, kde je hranice, kdy lze nízké uznání ve vědecké komunitě kompenzovat manažerskými či, v horším případě, politickými kvalitami vrcholného představitele vysoké školy financované ze státního rozpočtu.

Je volba akademických senátů vedena vždy s cílem dosažení celospolečenských potřeb nebo platí přísloví o kaprech a rybníku?

Rektor*

Univerzita

H-index**

Obor výzkumu

doc. Vojtěch Petráček

ČVUT Praha

85

Fyzika

prof. Martin Bareš

Masarykova univerzita

31

Medicína

prof. Libor Čapek

Univerzita Pardubice

33

Chemie

prof. Václav Snášel

VŠB-TUO Ostrava

32

Informatika

prof. Milena Králíčková

UK Praha

19

Medicína

prof. Pavel Kozák

JU České Budějovice

27

Životní prostředí

prof. Petr Sklenička

ČZU Praha

25

Životní prostředí

doc. Jan Kříž

Univerzita Hradec Králové

13

Medicína

prof. Alois Nečas

Veterinární univerzita Brno

19

Veterinární vědy

prof. Jan Mareš

Mendelova univerzita Brno

16

Zemědělství

prof. Martin Procházka

UP Olomouc

16

Medicína

prof. Milan Pospíšil

VŠCHT Praha

12

Chemie

prof. Milan Adámek

UTB Zlín

7

Informatika

* Nejsou zde zařazeni rektori uměleckých, ekonomických, státních a soukromých VŠ, a také rektori, jejichž odborné zaměření spadá do oboru umění, ekonomie nebo matematiky

** údaje k 6. 1. 2025.

Nehodnoceni: rektorky a rektori AVU, AMU, VŠU v Praze, JAMU (umělecké VŠ), TUL (doc. Brzezina-matematik), VŠE v Praze (doc. Dvořák - ekonom), Ostravská univerzita (doc. Kopecký - anglista), SLU (doc. Gongol-ekonom), VUT Brno (doc. Janíček - profesionální manager).

<https://tiskovky.allnews.cz/post/100777-jake-mame-rektory-zebricek-kvality-dle-h-indexu>